

ARTICLE ORIGINAL

Entre el quartil i l'acreditació: el desús del català en la producció científica en Comunicació (2019-2023)

Between Quartiles and Accreditation: The Decline of Catalan Use in Scientific Production in Communication (2019–2023)

Entre el cuartil y la acreditación: el desuso del catalán en la producción científica en Comunicación (2019-2023)

Marc Hernández-Ruiz

Investigador predoctoral en Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
Grup Medium
marc.hernandez@upf.edu

Elisenda Aguilera-Cora

Investigadora predoctoral en Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
Grup CAS
elisenda.aguilera@upf.edu

© Autores

Aleix Martí-Danés

Investigador predoctoral en Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
Grup Polcom-GRP
aleix.marti@upf.edu

Bertran Salvador-Mata

Coord. de la Càtedra Futur de la Comunicació
Universitat Pompeu Fabra
Grup Digidoc
bertran.salvador@upf.edu

Joan-Francesc Fondevila-Gascón

President de la Soc. Catalana de Comunicació
Institut d'Estudis Catalans
Grup SIMPED
joanfrancescfg@blanquerna.url.edu

Recibido: 29/05/25

Aceptado: 16/07/25

Citación recomendada

Hernández-Ruiz, Marc, Aguilera-Cora, Elisenda, Martí-Danés, Aleix, Salvador-Mata, Bertran, Fondevila-Gascón, Joan-Francesc (2025). Entre el cuartil y la acreditación: el desuso del catalán en la producción científica en Comunicación (2019-2023). *BiD*, 54. <https://doi.org/10.1344/BID2025.54.07>

Resum

En els darrers anys, diversos estudis han contribuït a descriure la producció científica sobre Comunicació en el context espanyol. En canvi, existeixen poques publicacions centrades en l'àmbit català. La present investigació analitza la producció científica de les revistes acadèmiques editades en territoris de parla catalana durant el període 2019-2023.

Objectius: L'objectiu és analitzar les característiques lingüístiques i metodològiques de les revistes en Comunicació, així com els seus models d'autoria i els principals reptes editorials.

Metodologia: La metodologia combina l'anàlisi de contingut de 1721 articles científics publicats en 23 revistes acadèmiques i 7 entrevistes semiestructurades als equips editorials.

Resultats: Els resultats indiquen un predomini del castellà, seguit de l'anglès, sobre l'ús del català. S'identifica una tendència a utilitzar metodologies qualitatives, habitualment en coautoria i amb paritat de gènere. Per normalitzar el català com a llengua científica, els editors de les revistes demanen canvis en les polítiques acreditadores, més recursos a la recerca i més suport institucional de les particularitats i temàtiques pròpies.

Paraules clau

Comunicació; català; revistes científiques; anàlisi de contingut; indexació; metodologies de recerca.

Abstract

In recent years, several studies have contributed to describing the scientific output in the field of Communication within the Spanish context. However, there is a lack of research specifically focused on the Catalan-speaking territories. The present study analyses the scientific production of academic journals published in Catalan-speaking regions during the period 2019–2023.

Objectives: The aim is to examine the linguistic and methodological characteristics of journals in the field of Communication, as well as their authorship patterns and the main editorial challenges they face.

Methodology: The methodology combines a content analysis of 1,721 scientific articles published in 23 academic journals with seven semi-structured interviews conducted with editorial teams.

Results: The findings indicate a predominance of Spanish, followed by English, over the use of Catalan. There is a marked tendency to employ qualitative methodologies, usually in co-authorship and with gender parity. In order to normalise the use of Catalan as a scientific language, journal editors call for changes in accreditation policies, increased research funding, and greater institutional support for the specific characteristics and topics of Catalan-speaking regions.

Keywords

Communication; Catalan; scientific journals; content analysis; indexing; research methodologies.

Resumen

En los últimos años, diversos estudios han contribuido a describir la producción científica en el ámbito de la comunicación en el contexto español. Sin embargo, existe una carencia de investigaciones centradas específicamente en los territorios de habla catalana. El presente estudio analiza la producción científica de las revistas académicas publicadas en las regiones de habla catalana durante el periodo 2019–2023.

Objetivos: El objetivo es examinar las características lingüísticas y metodológicas de las revistas en el campo de la Comunicación, así como los patrones de autoría y los principales desafíos editoriales a los que se enfrentan.

Metodología: La metodología combina un análisis de contenido de 1.721 artículos científicos publicados en 23 revistas académicas con siete entrevistas semiestructuradas realizadas a equipos editoriales.

Resultados: Los resultados indican un predominio del castellano, seguido del inglés, frente al uso del catalán. Se observa una clara tendencia a emplear metodologías cualitativas, generalmente en coautoría y con paridad de género. Para normalizar el uso del catalán como lengua científica, los editores de las revistas reclaman cambios en las políticas de acreditación, un mayor financiamiento para la investigación y un mayor apoyo institucional a las características y temáticas propias de los territorios de habla catalana.

Palabras clave

Comunicación; catalán; revistas científicas; análisis de contenido; indexación; metodologías de investigación.

1. INTRODUCCIÓ

Tot i ser habitualment considerada una àrea d'estudi de consolidació recent (Barnett i altres, 2011), les Ciències de la Comunicació han experimentat un creixement significatiu arreu del món, tant pel que fa al nombre de persones investigadores i institucions acadèmiques implicades, com a la intensificació de la producció científica (Barnett i altres, 2011; Koivisto i Thomas, 2010; Martínez-Nicolás, 2020). Aquest procés evidencia la maduresa creixent de la disciplina i el seu reconeixement dins els sistemes internacionals de recerca. Tanmateix, la seva expansió ha contribuït a enfortir l'anglès com a llengua franca i ha consolidat l'hegemonia del Nord Global en les dinàmiques acadèmiques (Waisbord, 2023).

Espanya destaca com un dels països amb major producció científica en l'àmbit de la comunicació, i ocupa el tercer lloc en nombre de publicacions a la *Core Collection de Web of Science* (Salvador-Mata, 2024). En bona part, aquest comportament s'explica per ser un dels països amb més revistes científiques, si bé allunyat de la dominància dels Estats Units i el Regne Unit (Collyer, 2016). A diferència del que succeeix a l'entorn anglòfon, molt professionalitzat i centralitzat majoritàriament en els cinc grans segells editorials (Taylor i Francis, Elsevier, Wiley, Springer, SAGE); a Espanya, la majoria de les capçaleres són independents i neixen d'universitats, societats científiques o associacions. Aquesta particularitat té connotacions ambivalents: per una banda, els permet mantenir una relativa independència editorial i, alhora, les fa més proclives a la multidisciplinarietat (Mannana-Rodríguez i Giménez-Toledo, 2017); però en pot dificultar la professionalització, la indexació i la competència amb segells internacionals (Salager-Meyer, 2015). La proliferació de revistes està estretament vinculada a l'anomenat "efecte ANECA" (Soriano 2008), on la necessitat de publicar per poder accedir a processos d'acreditació van dur moltes institucions a impulsar la creació de revistes.

En l'àmbit català també hi ha hagut una eclosió de revistes científiques, la majoria nascudes en universitats i societats científiques. Tanmateix, encara manca exploració científica que analitzi de manera específica el seu funcionament, a diferència dels nombrosos estudis que investiguen les revistes editades a Espanya i la seva indexació (a tall d'exemple: Salvador-Mata, 2024; Caffarel-Serra i altres, 2017; Goyanes i altres, 2018; Piñeiro-Naval i Morais, 2019).

Les revistes de l'àmbit català, a més de trobar-se tensades per les mateixes particularitats que afecten a la resta del sector editorial (manca de recursos i professionalització, dificultats d'indexació, rol perifèric...), tenen una problemàtica addicional: el seu rol en la preservació i estimulació del català com a llengua científica. En un context dominat per l'anglès (Navas, 2017), el paper de les llengües minoritàries a la ciència és un camp d'estudi amb un recorregut limitat. La supervivència o el reforç d'una llengua minoritària, més enllà de l'ús social, depèn de la seva presència en entorns que li proporcionin capital cultural i científic.

Davant aquest context, és prioritari l'anàlisi de la producció científica recent de les revistes de l'àmbit català, així com els reptes que afronten els seus equips editorials.

2. OBJECTIUS

L'objectiu general del present estudi és analitzar les revistes científiques en Comunicació editades per institucions ubicades en l'àmbit català. Els objectius específics són els següents:

- OE1: Identificar l'ús de la llengua catalana en la mostra de les revistes seleccionada.
- OE2: Caracteritzar la metodologia dels estudis publicats per les revistes científiques, així com els models d'autoria i la paritat de gènere.
- OE3: Recopilar les percepcions dels equips editorials en relació amb les dificultats o els principals reptes en l'edició de la revista.

3. MARC TEÒRIC

Aquest estudi s'emmarca en la branca de la ciència que es dedica a investigar la pròpia praxi científica, coneguda com a meta-investigació (Piñuel Raigada, 2021). La meta-investigació procura explicar el funcionament de les disciplines científiques, deutora de la filosofia de la ciència del segle XX (on entre d'altres destaquen les obres de Kuhn 2001; Feyerabend, 1993; Lyotard, 1987). Hjørland (2016) hi afegeix que la meta-investigació ha de mantenir un sentit d'interconnexió i una visió crítica, on les dades recaptades dialoguin amb els condicionants estructurals, socials i acadèmics que configuren la recerca. Alhora, convé assenyalar des de quin prisma es construeix la ciència, per presentar les seves condicions de possibilitat, sovint occidentals, blanques i cis-masculines (Haraway, 1991). La mirada crítica ha d'incorporar també la perspectiva de gènere per emfasitzar els contextos esbiaixats de la ciència (Bosco i altres, 2024), això permet reconèixer, entre d'altres, la falta de paritat en la majoria de publicacions científiques, on especialment destaca la falta d'autores com a primeres signants de treballs acadèmics.

En els últims anys, la meta-investigació ha guanyat preeminència en el camp de la Comunicació, especialment a partir del 2010 a Espanya (Caffarel-Serra, 2018a; Goyanes, 2020). A tall d'exemple, s'ha estudiat el comportament de les revistes i bases de dades (Túñez-López i altres, 2014; Fernández-Quijada i altres 2013), la producció de tesis doctorals (Lozano-Ascencio i altres, 2020), i els projectes concedits (Martínez-Nicolás, 2020), entre d'altres. La majoria d'estudis apunten a un creixement sostingut de la disciplina, una diversificació temàtica cada cop més accentuada i un augment en el nombre de personal investigador (Masip, 2011; Martínez-Nicolás, 2020; Fernández-Quijada, 2011; Piedra-Salomon i altres, 2019; Goyanes, 2020).

Això no es tradueix de forma correlacional en publicacions de gran impacte, ja que la majoria d'articles publicats per institucions espanyoles es destina a revistes indexades en quartil Q2 o Q3, en el cas de Web of Science (Salvador-Mata, 2024). Una de les explicacions d'aquest fenomen és l'elevat nombre de revistes espanyoles indexades en aquesta base de dades, si bé en quartils baixos. Per citar un exemple, Espanya disposa de 26 revistes editades per institucions espanyoles a Web of Science. A més, 15 d'aquestes revistes es van fundar a partir dels 2000, i 10 a la dècada següent. Altres estudis correlacionen l'excés de revistes acadèmiques amb l'amenaça a la seva sostenibilitat (Baladrón-Pazos i Correyero-Ruiz, 2023), per l'impacte perifèric i reduït de les capçaleres (Salvador-Mata, 2024; Túñez-López i altres, 2014).

El creixement exponencial de revistes ha manifestat les condicions estructurals que van esperonar-ne la producció, amb "l'efecte ANECA" com un dels seus detonants (Soriano, 2008; Masip, 2011). El terme fa referència a l'avaluació quantitativa per acreditar els perfils professionals universitaris, on la publicació es fa valdre com a criteri predominant, i on s'hi han fet diverses recomanacions (a tall d'exemple, Delgado López-Cozar i altres, 2021).

Més enllà, hi ha diversos aspectes que convé tenir en compte a l'hora d'estudiar una disciplina acadèmica. El present estudi se centra en l'ús lingüístic, les aproximacions metodològiques, els models d'autoria i la percepció dels equips editorial de les revistes.

3.1. Les revistes científiques i l'ús del català

En aquest context de jerarquització de la producció científica global, l'anglès es considera la llengua vehicular de la ciència. La centralització dels discursos científics per part de determinats països —com els Estats Units, el Regne Unit, els Països Baixos o Alemanya— consolida una hegemonia geolingüística que condiona els circuits de validació i difusió del coneixement (Navas, 2017). Al seu torn, els Estats Units continuen exercint un rol central, tant en termes de captació de cites com de producció, amb una presència predominant en les afiliacions institucionals dels comitès editorials de les principals revistes internacionals (Freelon i altres, 2023; Goyanes i De-Marcos, 2020). En conseqüència, les revistes que opten per publicar en altres llengües sovint veuen reduït l'impacte i la circulació de la seva recerca, atès que l'idioma actua com un filtre d'accés a la visibilitat i la indexació.

Els grans sistemes de classificació i indexació científica —com ara *Web of Science*— tenen criteris restrictius pel que fa a la diversitat lingüística, més estrictes que altres plataformes com *Scopus* o *Dimensions* (Santa i Herrero-Solana, 2010; Singh i altres, 2021). L'idioma no només opera com un mitjà de comunicació científica, sinó com un dispositiu de legitimació i exclusió dins l'episteme del Nord Global (Waisbord, 2023).

En l'escenari internacionalitzat i altament estratificat, el català, com altres llengües minoritzades, es troba en una posició de vulnerabilitat. Tot i que algunes recerques l'han abordat com a objecte d'estudi (Massaguer Comas i altres, 2021; Castelló, 2023), encara manquen aproximacions que analitzin el seu ús dins el marc epistemològic de la ciència global. Fins ara, la majoria d'estudis s'han limitat a cartografiar el nombre de revistes o el grau d'ús de la llengua, però cal aprofundir en la comprensió qualitativa del fenomen, incorporant-hi les percepcions dels equips editorials i les decisions metodològiques que orienten la seva gestió lingüística.

La sensibilitat envers la qüestió lingüística també ha estat present en l'àmbit institucional. Més enllà de les reclamacions d'alguns autors (Vila, 2017; 2021) que insten a desenvolupar estratègies ambicioses per garantir la representació del català dins el paisatge multilingüe de la ciència, la recent publicació de la *Carta universitària de la llengua*, que estableix principis i recomanacions de política lingüística (Xarxa Vives, 2023), reafirma el compromís de les institucions acadèmiques amb la problemàtica. La promoció del català com a llengua científica ha estat incorporada com a indicador dins els sistemes d'avaluació de la qualitat de la recerca i la innovació universitàries (ACUP, 2020), fet que evidencia la seva progressiva institucionalització. Segons l'informe *Revistes Científiques i Erudites de Catalunya* realitzat per l'AQU el 2023, a Catalunya hi ha un total de 317 revistes que utilitzen la llengua castellana com a llengua de publicació, mentre que el català s'empra en 232 publicacions, seguida per l'anglès, amb 172 revistes. Les Humanitats són l'àmbit de coneixement on el percentatge d'ús del català és més elevat (62,5%), seguit per les Ciències Socials (24,1%). En la resta d'àrees temàtiques més pròximes a les ciències aplicades, el català hi desenvolupa un paper marginal.

3.2. Eines metodològiques a les Ciències de la Comunicació

Diverses recerques han analitzat les propostes metodològiques més habituals en Comunicació. De manera general, aquests estudis se centren en una anàlisi de contingut aplicada a una selecció de revistes indexades a bases de dades com *Web of Science* o

Scopus, dins la categoria "Comunicació". En un marc internacional, el treball de Walter i altres (2018) situa la disciplina en un paradigma postpositivista, caracteritzat per una tendència creixent cap a l'empirisme i la quantificació.

En l'àmbit estatal, també s'observa una evolució cap a metodologies predominantment quantitatives, amb una clara hegemonia de l'anàlisi de contingut (Martínez-Nicolás, 2020; Martínez-Nicolás i Saperas-Lapiedra, 2016; Caffarel-Serra, 2018b; Salvador-Mata i altres, 2024). Tot i que s'identifica una transició cap a enfocaments empírics i quantitius (Goyanes i altres, 2018), la recerca sovint es limita a l'ús d'estadística descriptiva, sense arribar a desplegar aproximacions inferencials més sofisticades (Caffarel-Serra 2018b). Amb tot, les metodologies qualitatives continuen formant part del ventall metodològic de la disciplina, i hi ha revistes, com *Comunicar*, que mantenen una orientació menys empírica i menys quantitativa (Goyanes i altres, 2018).

És important destacar que aquests estudis s'han realitzat principalment en contextos internacionals i estatals, deixant fora l'àmbit català. La seva absència implica que moltes revistes científiques editades a Catalunya encara rauen fora del radar de les anàlisis actuals, fet que suposa una limitació rellevant a l'hora de captar la totalitat de les dinàmiques metodològiques de la recerca en Comunicació en el context català.

D'altra banda, la tendència cap a la recerca quantitativa també ha estat assenyalada per Castillo-Esparcia i altres (2012), tot i que aquests autors remarquen les dificultats analítiques que comporta aquest tipus de classificació. La problemàtica es mostra de forma transversal en l'estudi de les aproximacions metodològiques, ja que sistematitzar-les resulta complex. Les persones autores sovint fan servir terminologia diversa per referir-se a fenòmens similars, o a la inversa, dificultant així la comparabilitat i la interpretació dels resultats.

3.3. Percepcions de les revistes

Els estudis previs sobre les percepcions de l'edició científica assenyalen que un dels principals motius d'existència de moltes revistes espanyoles en l'àmbit de la Comunicació és donar sortida i ajudar a acreditar el personal investigador proper a la institució, així com afavorir la seva difusió i internacionalització (Baladrón-Pazos i Correyero-Ruiz 2012).

Les capçaleres estatals assumeixen un doble paper: per una banda, el de plataforma per a l'avenç del coneixement i, per l'altra, el de pont amb la comunitat acadèmica internacional. No obstant això, els esforços per assolir un major reconeixement científic i una millor indexació sovint topen amb limitacions estructurals i econòmiques, juntament amb problemàtiques per aconseguir fer les revisions per parells, la manca d'equip editorial i el suport tecnològic (Baladrón-Pazos i Correyero-Ruiz 2023).

Les accions més habituals per millorar-ne la visibilitat i el posicionament en rànquings internacionals inclouen l'ampliació dels comitès editorials (sovint amb membres estrangers per afavorir la internacionalització), l'adopció de polítiques d'accés obert per facilitar la visibilitat dels articles, així com la traducció dels continguts a llengües com l'anglès, la qual cosa implica una càrrega econòmica significativa per a les revistes (OIRCC, 2024). El 90% de les revistes espanyoles operen sota un model d'accés obert sense costos per a autores ni lectores (Open Access Diamond), però només un terç ofereixen traduccions a l'anglès o publicació anticipada. L'informe també estima que el cost ideal per mantenir una revista científica amb garanties de qualitat i sostenibilitat se situa entre 10.000 i 15.000 euros anuals, una xifra molt per sobre dels recursos disponibles per a la majoria (OIRCC, 2024).

En aquest sentit, molts editors reclamen un millor finançament institucional, ja que les tasques editorials no només comporten una alta dedicació sinó que, malgrat el seu

valor estratègic per a la projecció del sistema científic espanyol, sovint no són reconegudes adequadament en les avaluacions de mèrit acadèmic. El mateix informe de l'OIRCC (2024) assenyala que el 92% dels equips editorials considera necessari establir una retribució per a les persones revisores, així com establir consens institucional del treball editorial dins dels processos d'avaluació i promoció acadèmica. La manca de reconeixement pot afeblir el compromís amb la gestió editorial i posar en risc la continuïtat o la qualitat d'algunes capçaleres. Les revistes depenen de polítiques públiques específiques que valorin el rol de les publicacions com a infraestructures clau per a la recerca i la seva transferència social i internacional (Piñeiro-Naval, 2024).

Tot i el panorama general, falta conèixer amb més detall les percepcions i experiències específiques dels editors de revistes de l'àmbit català. El buit detectat en la recerca impedeix comprendre si els reptes i prioritats identificats en el context estatal són compartits, adaptats o redefinits en funció de les particularitats del sistema científic català.

4. METODOLOGIA

Per respondre als dos primers objectius específics s'aplica una metodologia quantitativa a partir de l'anàlisi de contingut dels articles científics publicats per les revistes seleccionades durant el període 2019-2023. L'anàlisi de contingut (Cea D'Ancona, 1996) és una tècnica que permet interpretar, classificar i quantificar el contingut de la informació, així com identificar tendències i mesurar la freqüència de certs elements. Per al tercer objectiu específic, s'aplica una metodologia qualitativa basada en entrevistes semiestructurades als editors de les revistes seleccionades. Les entrevistes permeten reflexionar i aprofundir en temàtiques que no poden ser observades a simple vista (Tracy, 2021), a la vegada que ajuden a contextualitzar els fenòmens estudiats i relaten l'experiència de la persona entrevistada (Miller i Glassner, 2016).

Per a l'anàlisi de contingut s'han considerat totes aquelles revistes científiques que compleixen els següents criteris d'inclusió:

- Revistes nascudes en almenys una institució de l'entorn lingüístic del català (País Valencià, Illes Balears, Catalunya, Catalunya Nord, si escau).
- Revistes on el consell editorial està format per un mínim del 50% de les persones afiliades a institucions de l'entorn lingüístic del català.
- Revistes que tracten la disciplina de la Comunicació en les seves acepcions més amples (comunicació audiovisual, periodisme, màrqueting i publicitat).
- Revistes amb articles publicats entre el 2019 i el 2023.
- Revistes que apliquin una revisió per parells.

Després d'aplicar els criteris d'inclusió esmentats, la mostra la conformen 23 revistes, tal com es mostra a la Taula 1.

Taula 1. Característiques de la mostra.

Revista	Quartil		Periodicitat	Llengües acceptades
	SJR	JCR		
AdComunica	-	Q3	Semestral	Castellà, català i anglès
Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura	Q2	Q2	Semestral	Català, castellà i anglès,
Athenea Digital	Q3	-	Trimestral	Castellà, anglès, català, francès i italià
BiD: Textos universitaris de biblioteconomia i documentació	Q4	-	Semestral	Anglès, català i castellà
Brumal	Q2	-	Semestral	Castellà, català, gallec, anglès, francès, portuguès i italià

Revista	Quartil		Periodicitat	Llengües acceptades
	SJR	JCR		
Catalan Journal of Communication & Cultural Studies	Q3	Q3	Semestral	Anglès
Comunicació. Revista de Recerca i d'Anàlisi	-	-	Semestral	Català, altres llengües romàniques i anglès
Communication Papers	-	-	Semestral	Castellà, anglès, portuguès, francès, italià, gallec, català i euskera
Comparative Cinema	-	-	Semestral	Català, castellà i anglès
Digithum	Q4	-	Semestral	Català, anglès i castellà
Dígitos	-	-	Annual	Castellà, català, anglès i francès
FilmHistoriaOnline	-	-	Annual	Castellà, català i anglès
Grafica	Q3	-	Semestral	Català, castellà i anglès
Hipertext.net	-	-	Semestral	Castellà, anglès i català
Journal of Sound, Silence, Image and Technology	-	-	Annual	Català, castellà i anglès
Llengua, Societat i Comunicació	-	-	Annual	Català, castellà o anglès
Miguel Hernández Communication Journal	-	-	Annual	Castellà i anglès
Obra Digital	-	Q3	Semestral	Castellà i anglès
Quaderns del CAC	-	-	Semestral	Català, castellà i anglès
Questiones Publicitarias	-	-	Annual	Català, castellà, i anglès
Revista Mediterránea de Comunicación	Q2	Q3	Semestral	Castellà, anglès i portuguès
Redes. Revista hispana para el análisis de redes sociales	Q3	-	Semestral	Castellà i portuguès
Trípodos	Q3	Q4	Semestral	Anglès

En relació amb les entrevistes a editors, s'ha contactat la direcció editorial de les 10 revistes indexades a Scopus, per considerar-se una base de dades de més abast que Web of Science i mantenir uns rigors científics i de qualitat de garantia internacional. 7 de les 10 revistes contactades, ressaltades a la Taula 1, van accedir a participar. Els editors entrevistats són:

- Patricia Lázaro Pernias i Daniel Tena Parera, editors de *Gráfica*.
- Carlos Lopezosa García, editor de *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*.
- Lupicino Íñiguez Rueda, editor d'*Athenea Digital*.
- Isidro Maya Jariego, editor de *Redes*.
- Carlota Moragas Fernández, editora de *Catalan Journal of Communication*.
- Cristina Pulido Rodríguez, editora d'*Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura*.
- Victoria Tur-Viñes, editora de *Revista Mediterránea de Comunicación*.

Les dades referents a les revistes i els articles científics s'han obtingut directament dels seus repositoris. Prenent com a referència la proposta de Codina (2024), l'extracció i anàlisi de dades s'ha realitzat seguint una aproximació sistemàtica tot utilitzant matrius. La informació recollida pels diferents codificadors es va compilar en un fitxer de dades.

Les entrevistes es van dur a terme en format virtual a través de la plataforma Google Meet, previ consentiment informat. Es van enregistrar, transcriure i, posteriorment, codificar i analitzar amb el programari d'anàlisi qualitativa MAXQDA. Per a la codificació, s'ha volgut reduir les divergències relatives a aquest procés a través de la creació d'un llibre de codi, amb la definició de categories prèvies relacionades, a la vegada, amb el marc teòric d'aquesta recerca (Rädliker i Kuckartz 2020), consultable a l'apartat 9.2 de l'Annex. La Taula 2 presenta les variables i els blocs temàtics que componen les fitxes d'anàlisi.

Taula 2. Disseny metodològic.

FASE 1 - Exploració i anàlisi descriptiva			
Objectius	Font	Mètode	Variables
OE1: Identificar l'ús de la llengua catalana en la mostra de les revistes.	Revistes	Anàlisi de contingut	Freqüència de publicació Núm. articles Idiomes acceptats Indexació de la revista Accés obert
OE2: Caracteritzar la metodologia dels estudis publicats per aquestes capçaleres científiques, així com els models d'autoria i la paritat de gènere.	Articles científics	Anàlisi de contingut	Autoria Gènere Metodologia Tècnica d'anàlisi Paraules clau Temàtica
FASE 2 - Aprofundiment en eixos clau			
Objectius	Font	Mètode	Blocs temàtics
OE3: Recopilar les percepcions dels equips editorials en relació amb les dificultats o els principals reptes en l'edició de la revista.	Equip editorial	Entrevistes semiestructurades	Revista Publicació i indexació Recursos i visibilitat Lingüístic Gènere Metodologia

Font: elaboració pròpia

5. RESULTATS

5.1. Anàlisi de contingut

L'evolució anual de publicacions entre 2019 i 2023 revela tendències destacables entre les diferents revistes que configuren la mostra (Taula 3). Tot i que la majoria de les revistes tenen una producció estable durant el període analitzat, algunes mostren una tendència creixent, com *FilmHistoria Online*, mentre que d'altres presenten una davallada sostinguda, com és el cas d'*Athenea Digital* i *Obra Digital*. D'altra banda, les revistes més productives són: *Revista Mediterrànea de Comunicació* (190), *Athenea Digital* (158), *AdComunica* (117), *Miguel Hernández Communication Journal* (103) i *Trípodos* (102).

Taula 3. Evolució anual de publicacions per revista.

	2019	2020	2021	2022	2023	Total
AdComunica	20	26	26	21	24	117
Anàlisi. Quaderns de Comunicació i Cultura	12	24	15	24	18	93
Athenea Digital	49	37	29	22	21	158
BiD: Textos universitaris de biblioteconomia i documentació	13	13	10	9	8	53
Brumal	21	22	14	19	19	95
Catalan Journal of Communication & Cultural Studies	17	17	14	13	11	72
Comunicació. Revista de Recerca i d'Anàlisi	12	12	11	10	13	58
Communication Papers: Media Literacy & Gender Studies	11	11	10	17	16	65
Comparative Cinema	9	9	11	7	6	42
Digithum	9	13	6	7	4	39
Dígitos. Revista de Comunicació Digital	10	14	10	14	11	59

	2019	2020	2021	2022	2023	Total
FilmHistoria Online	12	15	14	23	32	96
Grafica	6	7	6	7	10	36
Hipertext.net	15	19	22	17	16	89
Journal of Sound, Silence, Image and Technology	6	6	5	5	3	25
Llengua, Societat i Comunicació	6	7	9	9	9	40
Miguel Hernández Communication Journal	16	16	27	22	22	103
Obra Digital	17	17	16	9	7	66
Quaderns del CAC	5	10	6	10	7	38
Questiones Publicitarias	4	3	5	0	1	13
Revista Mediterránea de Comunicación	34	39	36	43	38	190
Redes. Revista hispana para el análisis de redes sociales	16	14	12	14	16	72
Trípodos	18	46	17	14	7	102
						1721

Font: elaboració pròpia.

De les 23 revistes analitzades, 16 tenen una periodicitat semestral, 6 anual i només 1 trimestral. Pel que fa a l'idioma de publicació, 17 de les revistes accepten manuscrits en català, mentre les 6 restants no publiquen recerques en aquesta llengua (Taula 1).

Del total de revistes analitzades, 10 estan indexades a Scopus i formen part del *SCImago Journal Rank* (SJR), mentre que 5 estan indexades a Web of Science, i figuren en el *Journal Citation Reports* (JCR), concretament a l'índex *Emerging Sources Citation Index* (ESCI). 3 revistes estan indexades tant a Scopus com WoS. En totes dues bases de dades, les capçaleres d'àmbit català formen part dels quartils 2, 3 o 4. No s'identifica cap publicació en el primer quartil de SJR o JCR.

Pel que fa a l'anàlisi dels articles científics, el castellà (69,7%) és l'idioma predominant, seguit de l'anglès (25,1%), el català (8,7%), el portuguès (2,8%) i el francès (0,3%). Com il·lustra la Taula 4, aquest recompte ha considerat tant els articles publicats en un únic idioma, com els articles publicats en dues llengües. El percentatge d'articles publicats en més d'un idioma és residual, i només representa un 0,2% en el cas dels articles publicats en català i anglès, un 0,5% en el cas dels articles publicats en portuguès i anglès i un 6% en el cas dels articles publicats en castellà i anglès.

En relació amb el tipus d'autoria i el gènere dels autors la producció científica presenta uns percentatges força equilibrats. Un 46,1% dels articles analitzats han estat escrits en forma d'autoria única, mentre que el 53,9% són el resultat col·lectiu entre dues i fins a vuit persones. El gènere dels autors s'ha determinat segons la categorització tradicional del nom (masculí o femení), sense altres comprovacions en relació amb la seva identitat de gènere. En conseqüència, s'ha registrat una participació d'homes en el 66,5% dels articles, mentre que la de dones és del 63,6%. En total s'han identificat 1638 autors i 1714 autores. Del 46,1% d'articles escrits per un únic autor/a, un 57,3% han estat escrits per un home i un 42,7% per una dona. Dels articles escrits en coautoria, el 55,9% inclouen almenys un home i una dona, el 25,6% són treballs de dues o més dones, i el 18,6% de dos o més homes.

Taula 4. Característiques de la producció científica analitzada.

Categoria	Subcategoria	%
Idioma	Castellà	69,7%
	Anglès	25,1%
	Català	8,7%
	Portuguès	2,8%
	Francès	0,3%
Autoria	Coautoria	53,9%
	Individual	46,1%
Participació	Homes	66,5%
	Dones	63,6%
Metodologia	Qualitativa	67,5%
	Quantitativa	16,4%
	Mixta	12%
	Sense especificar / Conceptual	3%
	Experimental	1,2%

Font: elaboració pròpia

La metodologia predominant és de tipus qualitativa, i representa un 67,5% dels articles de la mostra, seguida de la quantitativa (16,4%) i la mixta (12%). Un 3% dels estudis no especifiquen metodologia, mentre que els estudis experimentals corresponen a un 1,2%. D'altra banda, s'identifica un ús freqüent de tècniques metodològiques com: l'anàlisi de contingut, l'enquesta, revisions de la literatura, entrevistes, anàlisi descriptiva, anàlisi del discurs o l'etnografia.

Figura 1. Wordmap de les 50 paraules claus més utilitzades.

Font: elaboració pròpia mitjançant EdWordle

Altrament, s'analitza quines són les paraules clau més emprades dins la mostra d'articles, tal com s'observa en la Taula 5. Entre elles, destaquen conceptes de certes àrees de les Ciències de la Comunicació, com són "Periodisme" amb 110 mencions, "Cinema" amb 134 mencions, "Política" amb 122, i "Gènere" amb 104.

Taula 5. 20 paraules clau més utilitzades.

Concepte	Mencions	Concepte	Mencions
comunicació	326	publicitat	76
socials	244	educació	69
xarxes	230	Espanya	69
mitjans	144	digitals	64
cinema	134	discurs	63
política	122	Twitter	62
anàlisi	119	identitat	59
periodisme	110	audiovisual	58
gènere	104	contingut	58
televisió	78	científica	44

Font: elaboració pròpia.

5.2. Entrevistes semiestructurades

A continuació, es presenten els resultats de les entrevistes, organitzats en diferents apartats segons les codificacions i les correlacions temàtiques de les respostes.

5.2.1. Llengua de publicació

Per bé que la majoria de les revistes accepta i voldria estimular la publicació en català, els editors constaten que els investigadors tendeixen a enviar els articles en castellà o anglès. Des de *Redes*, Isidro Maya destaca el retrocés del castellà com a llengua acadèmica, així com de les particularitats dels enfocaments locals dels països llatinoamericans. La majoria d'editors coincideix que el català és una llengua infravalorada en el procés d'acreditació (AQU i ANECA), un factor clau en l'abandonament de l'escriptura en català.

“A l'inici de la carrera investigadora ja se't demana una acreditació de 10 articles rellevants [...] i arriba en un moment en què dius: no puc continuar publicant aquí.”

Carlota Moragas, *Catalan Journal of Communication*.

Per a alguns editors, el canvi a l'anglès en l'escriptura acadèmica no és només un exercici formal; consideren que el seu ús debilita la investigació en dues direccions. Lupicino Iñiguez d'*Athenea Digital* sosté que tot canvi de llengua comporta una permuta de l'agenda temàtica i d'investigació en detriment del focus local. Des de *Gráfica*, Daniel Tena i Patricia Lázaro consideren que l'ús de l'anglès respon a plantejaments laborals estratègics, similar als requisits de la docència en anglès per part de l'AQU. Els editors posen en dubte que la publicació d'investigació pròpia i local en revistes internacionals generi interès acadèmic o més difusió. Alguns assenyalen que l'ús de l'anglès presenta una dimensió de classe que la universitat no sap resoldre i que pot discriminar carreres acadèmiques.

En relació amb les traduccions, cap revista publica articles en les tres llengües d'acceptació habitual (català, castellà i anglès). Amb l'excepció idiomàtica i logística del *Catalan Journal of Communication*, la resta de revistes reconeix no disposar de recursos ni subvencions per a la traducció d'articles, per bé que desitjarien fer-ho o ho marquen com un objectiu immediat. Per mitigar la situació, molts demanen als investigadors una versió en una altra llengua, amb l'assumpció puntual de les despeses de correcció lingüística.

"Traduïm (l'article) nosaltres mateixos de l'anglès al català o al castellà, i després l'enviem a un corrector lingüista, perquè no tenim diners per sufragar les despeses de traducció."

Carlos Lopezosa, BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació.

5.2.2. Indexació

La majoria d'entrevistats considera la inclusió a Scopus com un senyal de "prestigi", "reconeixement" o "professionalització". Una vegada indexats, els editors han comprovat l'augment de la qualitat i la quantitat dels textos rebuts, així com la seva internacionalització. Aquest repunt sovint posa en tensió els equips de treball de les revistes, i sobredimensiona els temps de comprovació, revisió i dedicació als articles rebuts. Sobre assolir els primers quartils internacionals, les revistes observen dificultats i incompatibilitats per accedir-hi:

"El quartil 1 en JCR té unes implicacions que no estem segurs de voler aconseguir. Cal ser membre d'espais o programaris de pagament amb una visió més comercial que la nostra."

Victoria Tur, Revista Mediterránea de Comunicación.

Alguns editors són reticents amb el funcionament dels índexs internacionals i consideren que fan més esforços en l'estandardització estilística o formal que en la millora de la qualitat dels textos i les investigacions. També noten una penalització dels índexs en la publicació de monografies. Moltes revistes opten per buscar altres vies de reconeixement, com els índexs Carhus Plus +, LIS, Latindex, etc. La majoria s'han adscrit al segell de qualitat FECYT. La majoria dels editors reivindiquen la importància de les revistes sense impacte internacional en l'aprenentatge i la salut de la investigació universitària estatal, en la mesura que recorden les condicions informals i de col·laboració en l'origen de les pròpies. En les seves paraules, la "mercantilització" actual de la ciència qüestiona el sistema anterior de reciprocitat generalitzada i accentua, a través del pagament, les desigualtats entre revistes.

5.2.3. Col·laboració i paritat de gènere

Els editors creuen que la col·laboració és essencial per a la recerca. Per al disseny i el desenvolupament de les investigacions, veuen essencials les dinàmiques compartides de treball i col·laboració. Així mateix, han comprovat que les coautories milloren la citació. En alguns casos, detecten un excés d'autors en publicació. Per incentivar la transparència algunes revistes treballen per sistematitzar la descripció de les tasques de cada autor.

Tots els equips editorials declaren esforços per a la paritat de gènere, tant en l'estructura de la revista com en la tria dels revisors i dels articles finals. En aquest procés, la majoria de les revistes han inclòs més dones als comitès editorials i als consells de redacció, i han redactat guies sobre el tractament del llenguatge i de certes temàtiques de gènere. Tots els casos consideren que les seves revistes han assolit la paritat de gènere. Només un cas lamenta la dificultat afegida en la selecció de revisors segons criteris d'igualtat.

5.2.4. Metodologia

Algunes de les revistes més antigues o especialitzades tenen una metodologia d'anàlisi preestablerta, decantades en l'aposta per tècniques qualitatives o quantitatives, sovint en relació d'exclusió. La resta de la mostra no fa cap discriminació metodològica, més enllà de la necessitat de qualitat i coherència en els procediments i la direcció de la investigació. La majoria valora positivament la combinació de metodologies, per bé que

són conscients que el tractament de dades no pot ser indiscriminat i la triangulació de tècniques ha d'estar justificada.

Sobre la tendència quantitativa dels estudis en Comunicació, alguns editors la valoren com una "epistemologia postmoderna", recurrent en l'anàlisi de xarxes socials o d'espais digitals, i no sempre justificada. Alguns destaquen la pèrdua de vigència dels estudis descriptius en Comunicació pel seu escàs retorn social. La majoria destaca l'enquesta com a metodologia quantitativa predominant, i noten que la inexpertesa metodològica dels investigadors sovint es concreta en assajos. Així mateix, observen la desvinculació progressiva de revistes acadèmiques respecte dels entorns universitaris que les acullen. Per fer-hi front, la majoria d'editors opta per ressaltar els estudis de cas locals i comparatius, globals, de dos contextos heterogenis.

"És una qüestió dels investigadors i de les universitats: saber fer recerca des de l'esperit profund d'un tema local."

Cristina Pulido, Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura.

14

Finalment, no tots els editors coincideixen en una definició sobre els objectes de recerca de l'àmbit del català. Així mateix, la majoria considera aquests objectes de recerca investigacions inscrites dins dels límits socioculturals, polítics o territorials del fet català, no només relatius a la llengua.

6. Discussió i conclusions

Aquest estudi ha analitzat la producció científica de les revistes editades per institucions ubicades en l'entorn del català amb la intenció d'identificar-ne l'ús lingüístic, les particularitats metodològiques i temàtiques, els models d'autoria i la paritat de gènere. A continuació es recuperen els objectius específics:

El primer objectiu era identificar l'ús del català en les revistes seleccionades. Els resultats indiquen que el català té un paper secundari en la producció científica en Comunicació en el període 2019-2023, fet que s'alinea amb les conclusions recollides en l'informe de l'AQU (2023) i que reflecteix una clara desigualtat en la representació lingüística. És resnyable la tria majoritària pel castellà i no per l'anglès, llengua central en els circuits científics internacionals (Collyer, 2016; Navas, 2017).

Per explicar aquest comportament, els editors de les revistes consideren que la davallada en l'ús del català està condicionada per la falta de reconeixement en els processos d'avaluació i acreditació universitària, especialment durant l'etapa formativa. Això explica el baix ús del català, però no descriu la preferència pel castellà davant de l'anglès. Identificar els motius que porten a les persones que investiguen en l'àmbit del català a triar el castellà com a llengua científica és necessari per adoptar mesures funcionals per fomentar-ne l'ús. Aquest estudi planteja tres possibles escenaris: 1) la percepció de més impacte (per Amèrica Llatina), 2) l'accés a acreditacions estatals (ANECA), o 3) l'ús per defecte del castellà un cop s'ha decidit renunciar a la publicació la renúncia a la publicació en revistes internacionals.

Les traduccions de continguts podrien solucionar alguns d'aquests problemes, si bé moltes de les revistes comuniquen una falta de recursos per a la traducció, element ja identificat en altres recerques estatals (Baladrón-Pazos i Correyero-Ruiz, 2023; OIRCC, 2024). A banda, els editors observen una progressiva desvinculació de les revistes estatals vers la recerca local.

Els equips editorials consideren que l'adopció de l'anglès com a llengua científica perjudica la particularitat metodològica i temàtica de les investigacions i dels contextos

propis i locals. Ara bé, els resultats d'aquest estudi no identifiquen un ús tan elevat de l'anglès en aquestes capçaleres. En aquest sentit, les editorials perceben la dominància de l'anglès i centren menys atenció en el castellà, la llengua dominant de l'àmbit. Posar l'èmfasi en aquesta situació permetrà identificar línies d'actuació que permetin millorar la convivència del castellà amb el català. També es recomana investigar les percepcions de les persones autores, per identificar les valoracions i experiències al voltant de les decisions lingüístiques.

Quant a la indexació de les revistes, moltes d'elles no es plantegen optar als primers quartils de *Scopus* per impossibilitats econòmiques i científiques, en línia amb el que assenyala l'estudi OIRCC (2024), encara que els editors estan d'acord amb la majoria dels criteris d'avaluació de qualitat d'aquest índex. Altrament, les revistes valoren com a senyals de professionalització l'adopció de segells de qualitat europeus, llatinoamericans o estatals, l'assumpció de la igualtat de gènere entre els seus equips editorials o de revisió, o la generalització de la investigació col·laborativa, generalment per grups de recerca consolidats, en les investigacions pròpies. Convé que aquests senyals s'adoptin des de les institucions reguladores i acreditadores. Establir circuits de legitimació paral·lels a les grans bases de dades internacionals pot ser una solució per validar, institucionalment i acadèmica, les revistes científiques locals

Les revistes de l'àmbit del català poden servir com un espai de resistència davant la posició hegemònica de la ciència global en diverses línies. En primer lloc, pel que fa a tries lingüístiques que permetin defugir de l'anglès com a llengua franca. En segon lloc, poden significar una oposició a la mercantilització de la ciència global, marcada pels grans segells anglosaxons. En tercer lloc, perquè permeten incloure postures i sensibilitats no hegemòniques més enllà dels registres empresarials globals, més orgàniques i desinteressades segons els editors entrevistats.

El segon objectiu se centrava a caracteritzar les metodologies emprades, així com els models d'autoria i la paritat de gènere. La majoria d'articles analitzats utilitzen metodologies qualitatives (67,5%), mentre que les quantitatives (16,4%) o mixtes (12%) tenen un paper poc significatiu, malgrat ser aquestes últimes les més valorades pels editors. La recerca experimental té un paper residual i només representa un 1,2% de la mostra (Taula 4), fet que es pot relacionar, segons els equips editorials, amb la inexpertesa en l'articulació d'estudis. Aquestes característiques divergeixen amb alguns estudis anteriors (Castillo-Esparcia i Carretón, 2010; Martínez-Nicolás i Saperas, 2016), on s'observa una preferència per la metodologia quantitativa en estudis de Comunicació de l'àmbit espanyol, i també en l'entorn internacional (Walter i altres, 2018). Aquest comportament pot justificar la crítica dels editors de revistes a la tria per inèrcia de disciplines quantitatives. Diversos motius poden explicar aquesta discrepància: 1) que les revistes de l'àmbit del català aposten per metodologies qualitatives per a una comprensió profunda dels esdeveniments; 2) que les temàtiques que se solen publicar demanen una aproximació qualitativa; 3) que el gir positivista, empíric i quantitatiu que s'observa als estudis de Comunicació afecta majoritàriament les revistes millor indexades; i, finalment, 4) que els autors prefereixen destinar els articles amb metodologia més complexa a revistes més ben indexades.

Quant al model d'autoria, s'observa un equilibri respecte dels treballs escrits en autoria única i aquells en col·laboració. Aquests resultats corroboren els obtinguts en l'àmbit espanyol, portuguès i llatinoamericà (Ortega-Mohedano i altres, 2023) i la tendència a emprendre recerques interdisciplinàries o de fenòmens complexos. En comparació amb el panorama global, s'observa un nivell d'autoria única molt per sobre dels principals països en la disciplina (Salvador-Mata i altres, 2024). En un sentit temporal, l'autoria única se sol entendre com una forma de publicació en desús (Salvador-Mata i altres, 2024). El grau d'especialització i esforç en els estudis comparatius locals de les revistes estudiades descarta la hipòtesi que relaciona les recerques qualitatives amb menys fi-

nançament i excel·lència (Caffarel-Serra, 2018b). Sobre la paritat de gènere, s'hi observa una lleugera preeminència de dones en el nombre total d'autors, però la balança es decanta a favor dels homes en les recerques individuals, en línia amb Castillo-Esparcia i Carretón (2010). En aquest sentit, convindria reflexionar fins a quin punt aquests resultats són més coherents amb la força de treball i per què aquesta relativa equitat no es tradueix en les principals revistes del camp, com apunten alguns estudis d'altres disciplines (Bosco i altres, 2024; Chary i altres, 2021).

Les percepcions dels equips editorials estan condicionades per l'estat temporal de les subvencions i la discontinuïtat en els recursos per part de les universitats públiques que els acullen. Subratllen que tots els equips són voluntaris i que estan relacionats amb places universitàries sovint transitòries. Només en alguns casos tenen professionalitzat el servei de correcció o disseny gràfic, en la línia d'observació de Baladrón-Pazos i Correyero-Ruiz (2023). Temen que el context de convivència amb models de ciència de pagament o els requisits internacionals de qualitat i diversitat en la revisió encara pot dificultar més el seu accés a revisors o a iniciatives d'edició convidada o monogràfica.

Pel que fa a les limitacions de l'estudi, es considera que la interpretació del que és un objecte d'estudi d'àmbit català pot generar incongruències interpretatives, fet pel qual la variable ha quedat exclosa de la presentació de resultats. També cal tenir en compte que alguns editors/es de revistes no han respost la sol·licitud d'entrevistes, amb afectació a la representativitat de les opinions recollides. Després, se suggereix aprofundir en les relacions temàtiques de les paraules claus dels articles que configuren la mostra, així com de les moltes reflexions al voltant dels models de relació de les revistes amb la universitat que no s'ha aconseguit relacionar amb les variables quantitatives de l'estudi. Incorporar treballs sobre les percepcions i actituds del personal investigador en futures recerques permetrà matisar els seus comportaments i proposar mesures d'actuació més efectives.

Per concloure, les revistes científiques de l'àmbit català permeten donar sortida a recerques perifèriques i locals, rellevants per la ciència del país. L'ús del català s'hi veu manifestament desplaçat, fet que amenaça la qualitat científica i la preservació idiomàtica d'aquestes publicacions. En aquest context, conèixer en detall les motivacions del personal investigador a l'hora d'optar pel castellà en detriment del català pot ajudar a entendre els mecanismes actitudinals i les lògiques simbòliques que sustenten aquesta tendència, sovint vinculada a dinàmiques de reconeixement, visibilitat i projecció acadèmica. En reclamació de més finançament i valor de la investigació acadèmica local, els resultats visibilitzen la necessitat de fomentar els índexs i els circuits paral·lels a la dominació de l'anglès.

Més enllà de la seva funció instrumental, cal resignificar aquestes revistes com a espais de resistència davant la ciència global i els seus mecanismes hegemònics. Això implica reconèixer i promoure formes de resistència epistemològica, incorporar veus i sabers diversos, donar cobertura a estudis arrelats en contextos locals i facilitar-ne la transferència directa a la societat. En aquest sentit, les revistes poden actuar com a punts de connexió entre la recerca i el teixit social, culturals i polític del territori, amb el consegüent reforç de la seva dimensió pública i transformadora del coneixement científic.

7. Finançament

Aquesta recerca és finançada per un projecte competitiu de l'Institut d'Estudis Catalans.

8. Contribució dels autors

Tasca	Hernández-Ruiz	Aguilera-Cora	Martí-Danés	Salvador-Mata	Fondevila-Gascón
Conceptualització				X	
Metodologia	X	X	X	X	X
Extracció de dades	X	X	X		
Anàlisi quantitativa		X	X		
Anàlisi qualitativa	X				
Visualització		X	X		
Espectura esborrany original	X	X	X	X	X
Revisió	X	X	X	X	
Supervisió	X			X	X
Validació					X

9. Bibliografia

- Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU). 2023. "Revistes científiques i erudites de Catalunya". <https://www.aqu.cat/es/Estudios/Difusion/Publicaciones/Buscador-de-publicaciones/Revistes-cientificas-i-erudites-de-Catalunya>
- Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP). 2020. *Indicadors de Recerca i Innovació de les Universitats Públiques Catalanes*. Barcelona: Associació Catalana d'Universitats Públiques.
- Baladrón-Pazos, Antonio J., i Beatriz Correyero-Ruiz. 2012. "Futuro de las revistas científicas de comunicación en España". *Profesional de la información* 21(1): 34-42. <https://doi.org/10.3145/epi.2012.ene.05>
- Baladrón-Pazos, Antonio J., i Beatriz Correyero-Ruiz. 2023. "Revistas científicas de Comunicación en España: prospectiva sobre su gestión y sostenibilidad económica". *Revista Española de Documentación Científica* 45(1): e346. <https://doi.org/10.3989/redc.2023.1.1945>
- Barnett, George A., Catherine Huh, Youngju Kim, i Han Woo Park. 2011. "Citations among communication journals and other disciplines: a network analysis". *Scientometrics* 88(2): 449-469.
- Bosco, Anna, Susannah Verney, Sandra Bermúdez, i Annalisa Tonarelli. 2024. "Surviving in a Male Academia: Gender Gap, Publication Strategies and Career Stage in South European Political Science Journals." *European Political Science* 23: 297-320. <https://doi.org/10.1057/s41304-023-00443-8>
- Caffarel-Serra, Carmen. 2018a. "La metainvestigación en comunicación, una necesidad y una oportunidad". *AdComunica* 15 (2018): 293-295. <https://doi.org/10.6035/2174-0992.2018.15.16>
- Caffarel-Serra, Carmen. 2018b. Conclusiones. A José Luis Piñuel (dir.), Carmen Caffarel-Serra, Juan Antonio Gaitán i C. Lozano. (eds.). *Investigación, Comunicación y Universidad. Proyectos I+D y Tesis doctorales, Debates y Encuestas a investigadores en las Facultades con Grados en Comunicación*. Comunicación Social Ediciones y Publicaciones.
- Caffarel-Serra, Carmen, Félix Ortega-Mohedano, i Juan-Antonio Gaitán-Moya. 2017. "Investigación en Comunicación en la universidad española en el periodo 2007-20142". *Profesional de la Información* 26 (2): 218-27. <https://doi.org/10.3145/epi.2017.mar.08>
- Castelló, Montserrat. 2023. "La comunicació científica en català a les ciències socials i humanitats". Video, November 23, 2022. Publicat: 2 de gener, 2023, per l'Institut d'Estudis Catalans. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=yBxtJmuLN6o>
- Castillo-Esparcia, Antonio, i Mª Carmen Carretón. 2010. "Investigación en Comunicación. Estudio bibliométrico de las Revistas de Comunicación en España". *Communication & Society* 23(2): 289-327. <https://doi.org/10.15581/003.23.36234>

- Castillo-Esparcia, Antonio, Ángel Rubio-Moraga i Ana Almansa-Martínez. 2012. "La investigación En Comunicación. Análisis bibliométrico de las revistas de mayor impacto del ISI". *Revista Latina de Comunicación Social*, 67: 248-70. <https://doi.org/10.4185/RLCS-067-955-248-270>
- Cea D'Ancona, María Ángeles. 1996. *Metodología cuantitativa: estrategias y técnicas de investigación social*. Madrid: Síntesis. https://www.trabajosocial.unlp.edu.ar/uploads/docs/metodologia_cuantitativa__estrategias_y_tecnicas_de_investigacion_social__cea_d_ancona.pdf
- Chary, Sowmya, Karin Amrein, Djøra I. Soeteman, Sangeeta Mehta, i Kenneth B. Christopher. 2021. "Gender Disparity in Critical Care Publications: A Novel Female First Author Index." *Annals of Intensive Care*, 11: 103. <https://doi.org/10.1186/s13613-021-00889-3>
- Codina, Lluís. 2024. "Sintetizar información cualitativa: uso de tablas, matrices y diagramas en tesis doctorales y trabajos académicos". <https://www.lluiscodina.com/tablas-diagramas-investigacion-cualitativa>
- Collyer, Fran M. 2016. "Global patterns in the publishing of academic knowledge: Global North, global South". *Current Sociology* 66(1): 56-73. <https://doi.org/10.1177/0011392116680020>
- Delgado López-Cozar, Emilio, Ismael Ràfols, i Ernest Abadal. 2021. "Medidas insuficientes para un cambio en la evaluación de la 260 investigación en España: glosando las nuevas directrices de la ANECA". *Recerca. Revista De Pensament I Anàlisi* 27(2). <https://doi.org/10.6035/recerca.6308>
- Fernández-Quijada, David. 2011. "From researchers to networks: a typological approach to authorship in Spanish communication journals". *Comunicar*.
- Fernández-Quijada, David, Pere Masip, i Ignacio Bergillos. 2013. "The price of internationality: duality in publication patterns of Spanish communication researchers". *Revista Española de Documentación Científica* 36(2): e010. <https://doi.org/10.3989/redc.2013.2.936>
- Feyerabend, Paul K. 1993. *Contra el método*. Planeta DeAgostini.
- Freelon, Deen, Meredith. L. Pruden, Kristen A. Eddy, i Rachel Kuo. 2023. "Inequities of race, place, and gender among the communication citation elite, 2000–2019". *Journal of Communication* 73(4): 356-367. <https://doi.org/10.1093/joc/jgad002>
- Goyanes, Manuel. 2020. "Editorial. Meta-investigación en comunicación: antecedentes, efectos retos de una investigación y gobernanza estandarizada". *Profesional de la Información* 29(4): e290406. <https://doi.org/10.3145/epi.2020.jul.06>
- Goyanes, Manuel, i Luis de-Marcos. 2020. "Academic influence and invisible colleges through editorial board interlocking in communication sciences: A social network analysis of leading journals". *Scientometrics* 123: 791-811. <https://doi.org/10.1007/s11192-020-03401-z>
- Goyanes, Manuel, Eduardo-Francisco Rodríguez-Gómez, y Gloria Rosique-Cedillo. 2018. "Investigación en comunicación en revistas científicas en España (2005-2015): De disquisiciones teóricas a investigación basada en evidencias». *Profesional de la información* 27 (6):1281-91. <https://doi.org/10.3145/epi.2018.nov.11>
- Haraway, Donna. 1991. *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge.
- Hjørland, Birger. 2016. "Informetrics needs a foundation in the theory of science". *A Theories of Informetrics and Scholar Communication*, editat per C.R. Sugimoto. De Gruyter.
- Koivisto, Juha i Peter Thomas. 2010. *Mapping Communication and Media Research: Conjunctures, Institutions, Challenges*. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Kuhn, Thomas. 2001. *La estructura de las revoluciones científicas*. Breviarios del Fondo de Cultura Económica.
- Lozano-Ascencio, C., José Antonio Gaitán-Moya, Carmen Caffarel-Serra, i José Luis Piñuel-Raigada. 2020. Una década de investigación universitaria sobre Comunicación en España, 2007-2018. *Profesional de la información* 29(4). <https://doi.org/10.3145/epi.2020.jul.12>
- Liotard, Jean François. 1987. *La condición postmoderna. Informe sobre el saber*. Ediciones Cátedra.
- Mannana-Rodríguez, Jorge i Elea Giménez-Toledo. 2017. "Specialization and Multidisciplinarity of Scholarly Book Publishers: Differences between Spanish University Presses and Other Scholarly Publishers." *Scientometrics*, 114(1): 19–30. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2563-z>

- Martínez-Nicolás, Manuel. 2020. "La investigación sobre comunicación en España (1985-2015). Contexto institucional, comunidad académica y producción científica". *Revista Latina de Comunicación Social* 75: 383-414. <https://doi.org/10.4185/RLCS-2020-1432>
- Martínez-Nicolás, Manuel, i Enric Saperas-Lapiedra. 2016. "Research focus and methodological features in the recent Spanish communication studies (2008-2014)". *Revista Latina de Comunicación Social*, 71: 1365-1384. <https://doi.org/10.4185/RLCS-2016-1150en>
- Masip, Pere. 2011. "Efecto Aneca: producción española en comunicación en el Social science citation index". *Anuario ThinkEPI*, 5: 206-210. <https://thinkepi.scimagoepi.com/index.php/ThinkEPI/article/view/30505>
- Massaguer Comas, Marina, Avel·lí Flors-Mas, i Xavier Vila. 2021. *Informe sobre la publicació de la recerca en català. Impacte de la política lingüística en el sistema universitari*. Barcelona: Xarxa Vives d'universitats. <http://bit.ly/3VMRExy>
- Miller J, i B. Glassner. 2016. The 'inside' and the 'outside': finding realities in interviews. In: D. Silverman (ed.) *Qualitative Data Analysis*. London: SAGE, 51–66.
- Navas, Miguel. 2017. "La situación de las revistas a nivel internacional". A *Revistas científicas: situación actual y retos de futuro*, editat per Abadal, E. Universitat de Barcelona.
- Observatori Iberoamericà de Revistes Científiques de Comunicació (OIRCC). 2024. *Revistas científicas de Comunicación en España: presente y futuro*. <https://rua.ua.es/dspace/handle/10045/151132>
- Ortega-Mohedano, Félix, Teresa Martín García, Esther Pérez Peláez, María Rodríguez Benito, i Eduardo Rodríguez Barcenilla. 2023. "La investigación en comunicación en la academia en español y portugués. Las revistas científicas presentes en los rankings WoS-JCR y Scimago-SJR (sección de comunicación). Un mapa del flujo de investigación en España y América Latina entre 2009 y 2019". *Anàlisi*, 68: 177–196. <https://doi.org/10.5565/rev/analisi.3526>
- Piedra-Salomón, Yolanda, Víctor Herrero-Solana, i Hilda Medina. 2019. "El rendimiento científico de la Comunicación: un examen a partir de los indicadores de excelencia y liderazgo del Scimago Institution Ranking". *Alcance* 8(19): 1-20.
- Piñeiro-Naval, Valeriano. 2024. "Meta-investigación en comunicación: una mirada autorreferencial e introspectiva para el avance de la disciplina" En Francisco Segado Boj, Salvador Gómez García y Jesús Díaz del Campo Lozano (Coords.), *La Investigación sobre Comunicación en España. Tendencias actuales y perspectivas de futuro* (pp. 123-129). Fragua.
- Piñeiro-Naval, Valeriano, i Ricardo Morais. 2019. "Study of the academic production on communication in Spain and Latin America". *Comunicar* 27(61): 113–123. <https://www.revistacomunicar.com/ojs/index.php/comunicar/article/view/C61-2019-10>
- Piñuel Raigada, José Luis. 2021. Prólogo. La meta-investigación y la cartografía de datos. *Espejo de Monografías de Comunicación Social*, (2): 11–14. <https://doi.org/10.52495/prol.emcs.2.mic6>
- Rädliker, Stefan, i Udo Kuckartz. 2020. *Análisis de Datos Cualitativos con MAXQDA*. MAXQDA Press.
- Salager-Meyer, Françoise. 2015. "Peripheral scholarly journals: From locality to globality". *Ibérica* 30: 15-36. <https://revistaiberica.org/index.php/iberica/article/view/726>
- Salvador-Mata, Bertran. 2024. "Análisis de la productividad e impacto de la investigación en comunicación en España y América Latina (1980-2022)". *Cuadernos.Info*, 59: 1–24. <https://doi.org/10.7764/cdi.59.76139>
- Salvador-Mata, Bertran, Sergi Cortinas-Rovira, i Víctor Herrero-Solana. 2024. "Research into journalism in Spain: Sizeable, but neither international nor impactful". *Journalism*, 25(11): 2362-2382. <https://doi.org/10.1177/14648849231207674>
- Santa, Samarly, i Víctor Herrero-Solana. 2010. "Cobertura de la ciencia de América Latina y el Caribe en Scopus vs Web of Science". *Investigación Bibliotecológica* 24(52): 13-27. <https://doi.org/10.22201/iibi.0187358xp.2010.52.27451>
- Singh, Vivek K., Prasashi Singh, Moussumi Karmakar, Jacqueline Leta, i Philipp Mayr. 2021. "The journal coverage of Web of Science, Scopus and Dimensions: A comparative analysis". *Scientometrics* 126: 5113-5142. <https://doi.org/10.1007/s11192-021-03948-5>

- Soriano, Jaume. 2008. "El efecto ANECA." Comunicació presentada al congrés *Investigar la Comunicació*, Santiago de Compostela, Espanya, 31 de gener.
- Tracy, Sarah. 2021. "Calidad cualitativa: Ocho pilares para una investigación cualitativa de calidad." *Márgenes. Revista de Educación de la Universidad de Málaga* 2(2): 173–201. <https://doi.org/10.24310/mgnmar.v2i2.12937>
- Túñez-López, Miguel, Yolanda Martínez-Solana, i Karina Valarezo-González. 2014. "Análisis de productividad, impacto e índice h de la investigación en comunicación a través de los perfiles personales en Google Académico". *Revista latina de Comunicación Social* 69: 684-709. <https://doi.org/10.4185/RLCS-2014-1030>
- Vila, Xavier. 2017. "Le Catalan Comme Langue de Science." A *Les enjeux du plurilinguisme pour les pratiques scientifiques: "Être ou de ne pas être langues de science": telle est la question?*, European Language Council, Université de Genève. <http://bit.ly/45sVvnP>
- Vila, Xavier. 2021. "The hegemonic position of English in the academic field: Between scientific diglossia and academic lingua franca". *European journal of language policy* 13(1): 47-73. <https://doi.org/10.3828/ejlp.2021.5>
- Xarxa Vives. 2023. *Carta universitària de la llengua. Principis i recomanacions de política lingüística*. Col·lecció: Política Universitària, no. 16. Xarxa Vives d'Universitats.
- Waisbord, Silvio. 2023. "Como enfrentar as desigualdades da academia global nos estudos de comunicação?: colaborações, críticas e curiosidades". *MATRIZES* 17(3): 295-315. <https://doi.org/10.11606/issn.1982-8160.v17i3p295-315>
- Walter, Nathan, Michael Cody, i Sandra J. Ball-Rokeach. 2018. "The Ebb and Flow of communication research: seven decades of publication trends and research priorities". *Journal of Communication* 68(2): 424-440. <https://doi.org/10.1093/joc/jqx015>

10. ANNEX

10.1. Categories utilitzades en l'anàlisi de contingut

Metodologia
Títol article
Monogràfic publicat
Revista acadèmica
Data
Idioma
Coautoria
Autors homes
Autores dones
Principals tècniques de recerca utilitzades
Paraules clau

10.2. Sistema de codi de les entrevistes

Atès que la present recerca té un enfocament inductiu més enllà del consens previ de les temàtiques en els blocs de preguntes a les persones entrevistades, es va seguir un sistema de recollida d'informació basat en codificació inductiva. A continuació es presenten les principals temàtiques i subtemàtiques resultants de la codificació final.

Codi	Mencions (núm.)	Subcodis principals (amb núm mencions)
Equip revista	131	Revisió d'articles (20) Perfils de comunicació (18) Rebuig d'articles (11) Edició no reconeguda (11) Inicis revista (8) Estudis pioners (5) Online first (3) Editorial estrangera (2) Equip escàs (2)
Aposta anglès	91	Limitacions català (35) Acreditacions AQU o ANECA (16) Anglès debilita la investigació (11) Pressió per publicar en anglès (7) Problema lingüístic amb l'anglès (6)
Metodologia	65	Monogràfics (7) Objectes d'estudi catalans (5) Qualitat articles (5) Metodologia mixta (4) Localitat (3) Estudis descriptius (2) Estudis comparatius (2) Estudis de cas (2)
Indexació revista	48	Pujada a Scopus (2) Scopus sinònim de qualitat (2) 8-10 articles l'any (2) Augment citació (2) Indexació a Scopus i increment d'articles (2) Confusions amb Scopus (2)
Finançament revista	46	Suport maquetació (4) Suport revista (4) Estandardització revista (2) Gestió administrativa (2) Suport informàtic universitat (2) No reconeixement universitat (2)
Coneixement científic	35	Depredació editorials internacionals (8) Mercantilització i desigualtat revistes (4) Comunitat universitària (3) Resistència a pagar per publicar (3) Ciència de base comunitària (2) Mercantilització ciència (2)
Impacte social	33	Post publicació (9) Transferència (7) Repte social (3) Difusió fora mitjans acadèmics (2) Més impacte a llatinoamèrica (1)
Paritat de gènere	23	FECYT (6) Estudis de gènere feminitzats (2) Primar publicació d'autores (1) Complicacions paritat i gènere (1)
Traducció articles	15	No tenir diners per a traduccions (3)
Noves temàtiques	15	Temàtiques de gènere (3) Noves temàtiques: velles temàtiques (2) Repetició desinformació i alcoholisme (2)
Col·laboració articles	14	Col·laboració i prestigi (3) Auries mixtes (2) Excés d'autors en publicació (2) Auries mixtes (2)
Internacionalització	8	Vocació internacional revista (2) Necessitat dimensió internacional (1) Missió revista (1)

10.3. Guió de les entrevistes

BLOC sobre la Revista

1. Quant temps fa que formeu part de la revista?
2. Quin ha estat i és el seu paper a la revista?
3. Què caracteritza la seva revista?
4. Com s'ubica la seva revista en l'ecosistema de revistes de Comunicació?
5. Quina percepció tens de l'evolució de les revistes de Comunicació de l'àmbit del català?
6. L'ecosistema actual de revistes en Comunicació (Giménez-Toledo, 2011); amenaça o complementa la seva/ vostra sostenibilitat?

BLOC sobre Processos de publicació i Indexació

1. Quina és l'oferta d'articles de la seva revista? Quina és la taxa habitual de rebuig?
2. Creieu que la indexació internacional (Scopus, etc.) de la vostra revista respon a l'exigència i la rellevància de les vostres publicacions?
3. Considereu que el sistema d'indexació actual s'ajusta i reflecteix correctament la qualitat científica de la revista?
4. Quin és el criteri que seguïu per editar números monogràfics?

BLOC sobre Recursos i Visibilitat de la Revista

1. Com està finançada la vostra revista?
2. Rep algun ajut o exempció de despesa pel fet de publicar en català?
3. En quin punt l'equip de la vostra revista està professionalitzat?
4. Quins canals feu servir per a les difusions de la crida d'un número de la revista?
5. Teniu un perfil dedicat a la comunicació de la vostra revista?
6. Feu servir àmbit no acadèmics de difusió, com per exemple xarxes socials? Si és així, quines utilitzeu? Què voldríeu millorar?

BLOC sobre la Llengua

1. Quin és l'ús del català a la seva revista?
2. Quin és el compromís de la seva revista en la publicació d'articles en català?
3. Existeixen discrepàncies entre la llengua de preferència de la revista i la llengua dels articles que rebeu?
4. En cas de rebre un article en una llengua acceptada però no de preferència de la revista, compteu amb recursos per a la seva traducció?
5. Què consideres com a objecte d'estudi de l'àmbit català o del català?
6. Observem que els casos d'estudi de l'àmbit del català són residuals. Quins motius expliquen aquesta situació?
7. Creu que s'hauria de revertir aquesta situació? En cas afirmatiu, com?
8. Quines estratègies estructurals o polítiques podrien potenciar l'ús del català en la ciència en Comunicació?
9. Quins són els costos d'oportunitat actuals de la vostra revista pel fet de publicar en català?

BLOC sobre Gènere

1. Durant el període analitzat, heu fet esforços editorials per a la paritat de gènere [i la integració de la perspectiva de gènere] en la publicació?

2. Creu que hi ha temàtiques més específiques o segregades per gènere? Quina és la seva opinió al respecte?
3. Observem una tendència generalitzada a l'article escrit en col·laboració amb altres investigadors/es. Quin impacte té en la seva revista?

BLOC sobre Metodologia

1. Observem que la tipologia majoritària de les investigacions publicades per les revistes de Comunicació en l'àmbit en català és qualitativa. En canvi, estudis estructurals de la disciplina apunten a que hi ha una transició cap a la metodologia quantitativa en els estudis de comunicació. Com veieu i/o expliqueu aquesta diferència?
2. Noteu un interès creixent per a l'encreuament de metodologies qualitatives amb anàlisis quantitatives?
3. Com valoren els articles que encreuen tècniques metodològiques (qualitatives)?
4. Des del punt de vista de la seva revista, quines són les temàtiques que predominen o que emergeixen en Comunicació?

23

BLOC sobre Perspectives de Futur

1. Què li agradaria millorar de la revista? (Quin són els reptes de futur de la revista?)
2. Quins objectius vol assolir la seva revista a curt termini?
3. Quin és el paper que han de tenir AQU i ANECA en l'avaluació de les revistes?
4. 3.1 Hi hauria d'haver diferències entre les agències?
5. Quines qüestions creu que poden esdevenir tendències de recerca en l'àmbit de la Comunicació durant els pròxims anys?
6. De totes les qüestions que s'han tractat durant l'entrevista, quina creu que és la que més important solucionar a curt termini?